

سوال

ممکن است درباره‌ی ملائکه اطلاعاتی ارائه کنید؟

پاسخ مفصل

الله متعال ملائکه را از نور آفریده است، چنانکه رسول الله ﷺ می‌فرماید: «ملائکه از نور آفریده شدند و جنیان از تشعشعی از آتش، و آدم از آنچه برایتان توصیف شد» مسلم (۲۹۹۶).

ملائکه بر طاعت و فرمانبرداری خداوند سرشته شده‌اند: ﴿لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ [تحریم/۶] (الله را در دستوری که به آنان داده سرپیچی نمی‌کنند و آنچه را بدان امر می‌شوند انجام می‌دهند).

آنان مخلوقاتی هستند که نه می‌خورند و نه می‌نوشند؛ بلکه غذایشان تسبیح و گفتن لا اله الا الله است، چنانکه الله متعال درباره‌شان می‌فرماید: ﴿يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْثُونَ﴾ [انبیاء/۲۰] (شبان‌روز بی‌آنکه سستی ورزند تسبیح می‌گویند).

ملائکه به وحدانیت الله گواهی می‌دهند، چنانکه می‌فرماید: ﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَانِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ [آل عمران/۱۸] (الله که همواره به عدل قیام دارد، گواهی می‌دهد که جز او هیچ معبود دیگری نیست و ملائکه و اهل علم [نیز گواهی می‌دهند که] جز او که توانا و حکیم است، هیچ معبودی نیست).

در مقام بزرگداشت نیز، خداوند از میان ملائکه فرستادگانی قرار داده، چنانکه از انسان‌ها پیامبرانی برگزیده است: ﴿اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ﴾ [حج/۷۵] (الله از میان ملائکه فرستادگی برمی‌گزیند، و [همچنین] از میان انسان‌ها).

هنگامی که خداوند متعال آدم را آفرید و خواست بزرگش بدارد، به ملائکه دستور داد تا به او سجده برند: ﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾ [بقره/۳۴] (و چون به فرشتگان گفتیم برای آدم سجده کنید، پس به جز ابلیس که سر باز زد و کبر ورزید و از کافران شد [همه] به سجده افتادند).

ملائکه مخلوقاتی بس با عظمت هستند و مامور به انجام کارهای گوناگون‌اند و گروه‌هایی بسیارند که کسی جز الله از تعدادشان آگاه نیست، از جمله حاملان عرش: ﴿الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا﴾ [غافر/۷] (کسانی که عرش را حمل می‌کنند و آن‌ها که پیرامون آنند به حمد پروردگارشان تسبیح می‌گویند و به او ایمان دارند و برای مومنان طلب آمرزش می‌کنند).

یکی از ملائکه یعنی جبرئیل علیه السلام، وحی را بر پیامبران نازل می‌کند، چنانکه قرآن را بر محمد ﷺ نازل نمود: ﴿نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ﴾ [شعراء/ ۱۹۳-۱۹۴] (روح الامین آن را بر قلب تو نازل کرد تا از [جمله] هشداردهندگان باشی).

و برخی دیگر کسانی هستند که مامور به نوشتن اعمال نیک و بد بندگان هستند: ﴿إِذْ يَتَلَفَّى الْمُتَلَقِيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشَّمَالِ قَعِيدٌ مَا يُلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾ [ق/ ۱۷-۱۸] (آنگاه که دو [ملائکه‌ی] دریافت کننده از راست و از چپ مراقب نشسته‌اند. [انسان] هیچ سخنی را به زبان نمی‌آورد مگر اینکه مراقبی آماده نزد اوست).

گروهی دیگر مامور گرفتن جان مومنان هستند: ﴿الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ [نحل/ ۳۲] (همان کسانی که فرشتگان جانشان را در حالی که پاکند می‌گیرند، [و به آنان] می‌گویند: درود بر شما باد به [پاداش] آنچه انجام می‌دادید به بهشت وارد شوید).

همچنین گروهی برای گرفتن ارواح کافران: ﴿وَلَوْ تَرَى إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَنْدَبَارَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ﴾ [انفال/ ۵۰] (و اگر ببینی آنگاه که فرشتگان جان کافران را می‌ستانند، بر چهره و پشت آنان می‌زنند و [گویند] عذاب سوزان را بچشید).

برخی دیگر نگهبانان و خادمان اهل بهشتند: ﴿وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ﴾ [رعد/ ۲۳-۲۴] (و ملائکه از هر دری بر آنان در می‌آیند [و به آنان می‌گویند] درود بر شما به [پاداش] آنچه صبر کردید، چه نیکوست فرجام آن سرای).

همینطور نگهبانان جهنم: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ﴾ [تحریم/ ۶] (ای کسانی که ایمان آورده‌اید، خودتان و کسان خود را از آتشی که سوخت آن مردم و سنگ‌هاست حفظ کنید؛ بر آن [آتش] فرشتگانی خشن [و] سختگیر [گمارده شده] اند).

گروهی از ملائکه نیز، همراه با مومنان نبرد می‌کنند: ﴿إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبُّوا الَّذِينَ آمَنُوا سَأَلْتِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرِّعْبَ فَأَضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ﴾ [انفال/ ۱۲] (هنگامی که پروردگارت به ملائکه وحی می‌کرد که من با شما هستم؛ پس کسانی را که ایمان آورده‌اند ثابت قدم بدارید. به زودی در دل کافران وحشت خواهم افکند، پس بالای گردن‌ها را بزنید و سر انگشتانشان را قلم کنید).

و در شب قدر در ماه رمضان، ملائکه فرو می‌آیند تا همراه با مسلمانان شاهد خیر باشند، چنانکه الله سبحانه و تعالی می‌فرماید: ﴿لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ﴾ [قدر/ ۳-۴] (شب قدر از هزار ماه بهتر است. در آن [شب] ملائکه با روح (جبرئیل) به فرمان پروردگارشان برای هر کاری [که مقرر شده است] فرود می‌آیند).

این ملائکه به خانه‌ای که در آن مجسمه یا تصویر یا سگ باشد وارد نمی‌شوند، چنانکه پیامبر ﷺ می‌فرماید: «ملائکه به خانه‌ای که در آن سگ یا تصویر باشد، وارد نمی‌شوند» مسلم (۲۱۰۶).

ایمان به ملائکه یکی از ارکان ایمان است، و هر کس آنان را انکار کند بی‌شک کفر ورزیده است: ﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ [و هر کس به الله و ملائکه‌ی او و کتاب‌ها و پیامبرانش و روز بازپسین کفر ورزد در حقیقت دچار گمراهی دور و درازی شده است] (نساء/۱۳۶).